

deča dva predloga poterdil, namreč: 1) družba naj da nauk lano- in konopljoreje po nar boljših skušnjah v 2000 bukvicah v domačem jeziku natisniti, ktere naj se brez plačila razdelijo med kmete tistih krajev, kjer je kraj in svet za ta dva sadeža nar bolj vgođen; v tem posebno dobro skušeni g. fajmošter Arko v Vodica se bojo za spis teh bukvic prav po domače naprosili, ker imajo ta gospod tudi hvale vredno lastnost v lahko razumljivim jeziku gladko slovensko pisati; 2) zbor iz 3 udov kmetijske družbe se bo izvolil in kupčijska in obertnijska zbornica se bo naprosila, tudi 2 uda temu zboru dodati, ki naj se posvetje: ali je mogoče, in kako tako denarnodružbo pri nas skupej spraviti, ki bi se lotila imenovane nove obertnije, lan po noviosnovi goditi in lično predivo napravljati; — poslednjič je v odbornih zadevah g. odbornik Ambrož zboru naznanil, da je osnova poselske postave po nasvetu podružnic toliko gotova, da se zamore to delo dognati; on nasvetje: naj se izvolijo iz glavnega odbora 4 možje, katerim naj se pridruži tudi en duhovin gospod, in ti naj sklenejo potem to reč. Ta predlog je bil enoglasno poterjen in g. fajmošter Pajk pri Marii Devici v Polji za svetovavca tega odbora izvoljen, ki je tudi obljubil, se tega svetovanja vdeležiti. (Dalje sledi.)

Od strupojedcov kaj.

Stara reč je že, da nekteri ljudje mišico, to je, arsenik iz raznih namenov vživajo, in po porotni pravdi Ane Aleksander v Celji je pisal dr. Čudi v Dunajskim zdravniškim tedniku več od te sila nevarne razvade strupojedcov. Dr. Čudi namreč pové, da v štajarskih in austrijskih hribih se najde več takih ljudi, ki se mišice navadno poslužujejo; začnejo namreč o začetku s trohico tega strupa; za lečno zerno ga vsaki teden povžijejo; ko se jim zdí čez kaj časa to premalo, pridenejo nekoliko več, pa le polagama. Nastopik take jedi je to, da taki ljudje so bolj zaliga in polniga obraza in života, in da jih sapa zlasti pri hoji v hribe toliko ne nadlegva. Vonder če take nemarne in nevarne jedi navajen človek preveč strupa vzame, ali pa, če ga kaj časa opusti, mu strup tudi gotovo bolezin ali smert prinese; začne namreč meso njegovo upadati, strupojdec postane otožin in slabotin, in ako ne iše pomoči, ga tudi v smert spravi. Dr. Čudi pové v izgled od šestdeset let stariga moža, kateri na teden že celó po štiri grane, to je, za osem lečnih zern mišice povžije, in se pri tem še dobro počuti. Pové pa tudi od dékle, ktera bolj suha je začela pa strup jésti, da bi bila bolj zala in rejena, in bi pred komu dopadla; dosegla je res svoj namen; pa ker je kmalo mero prestopila, je tudi smert našla. Marsikter mlad človek, in marsiktera mlada ženska nek po takih napačnih potih smert najde, brez da bi ljudje vedili, od kod je nesreča prišla. — Nekaj enaciga imajo pri nas nekteri hlapci pri konjih v navadi, da je ta živina bolj polniga, zaliga in svetliga života, in bolj živa in lahka; poštopajo namreč večkrat z mišico konjsko kermo ali klajo; ko pa tako napačno razvajan konj pride v druge roke, kjer se mu taka stvar ne daje, pride berž ob meso, moč in životo, dokler sčasoma ne opeša; zakaj ta debelost po strupu ni prava rejenost, ampak je le zabuhlost. Tudi je že veliko konj pocepalo po tem, ker arsenik je nar hujši strup.

Pogled v Černagoro *).

Černagoro (Montenegro), od ktere se po smerti slavnega vladika v časnikih veliko piše, bolj natanjko poznati, bo mikalo tudi več del naših bravcov.

*) Po Dunajskim časniku »Lloyd«.

Ta samostojna državica, v kateri še malo omikan slovanski narod prebiva, in ktero vlada vladar, v kteriga rokah ste nar vikši deželska in duhovna oblast zedinjena, ki se vladika imenuje, se znajde na izhodno jutrovi meji Dalmatinskega in se razprostira na Turško. Zlo divja z gostimi gojzdi prepletena in nerodovitna dežela je krog in krog z visocimi gorami obdana; na prostoru 100 štirjaških milj šteje okoli 127.000 prebivavcov. Od Turkov nikdar premagani so se Černagorci vunder še le v letu 1795 Turške oblasti popolnoma rešili. Iz rodovine Petrovičev, ki je več kot skozi poldrugo stoletje veliko hrabrih junakov deželi v brambo rodila, je bil tudi rajnki vladika Peter Petrovič II. slavnega spomina.

Njegov stric Peter Petrovič I. ga je za svojega naslednika izvolil; mladenč še le 18 let star (Njeguš je bil njegov rojstni kraj v letu 1812) še takrat diakon (duhoven) ni bil; vunder volja njegoviga strica mu je bila zapoved, in mladi Radoje Petrovič, po samostanskim (klosterskim) imenu Peter, je bil koj po smerti svojiga strica, s škofovo palico v roci, na pod Ivana Černojeviča peljan in od zbrane množice z neizrečeno slavo za vladika Petra II. pozdravljen; 3 leta pozneje je bil še le v Petrogradu za vladika (škofa) posvečen.

O napadu Turkov, ki so čez Černagorce planili in ktere je premagal, si je pridobil prvi biser svoje slave. Potem je začel notranje zadeve Černagorske države popravljati, kar mu je popolnoma še le potem mogoče bilo, ko je bil Radonič iz dežele pregnan, ki se je hotel deželske vlade povlastiti.

V letu 1831 je osnoval rajnki vladika odbor starašinski (senat), ki postave snuje in ima vikšisodniško oblast; ta vikši sodnica obstoji iz predsednika (brata vladika), ki dobiva 3600 dvajsetic plačila na leto, iz predsednikoviga namestnika z 3000 dvajseticami plačila, in iz 12 odbornikov, kateri po 600 dvajsetic na leto dobivajo. Vunanje zadeve opravlja minister vunanjih oprav, ki ima za to 2400 dvajsetic plačila.

Straža vladikova obstoji iz 30 prelepih korenjakov visoke postave, junaškiga in domorodniga duha; imenujejo se perjanci (zato ker imajo na kapah perjanico) oni so vedno na straži v samostanu in pred izbami vladika; vsak perjanec potegje 240 dvajsetic letniga plačila. Razun teh ima vladika še eniga adjutanta, ki je z 900 dvajseticami plačan.

Vse te plačila, kakor tudi plačila učencikov se odrajujejo iz zneska deželnih davkov.

Ker je dežela revna, je zamogel še le rajnki vladika davke vpeljati za deželne potrebe; se vé da so v revni deželi davki celó majhni; na vsako družino pride po nasvetu starašinov, ki se za to določilo vsako leto v Cetinju snidejo, po 4, 5 ali 6 dvajsetic. Razun tega davka in razun desetine za samostane in duhovne nimajo Černagorci nobene druge davšine. (Dalje sledi.)

Pogled po slovanskim slovstvu.

Slovanski časnik v českim jeziku, ki na Dunaji že zdavnej izhaja pod imenom »Vidensky dennik« z lepoznanško doklado »Vesna«, se vedno marljivo za slovansko korist poganja, tako da ga prav živo priporočiti zamoremo Slovincem in vsim Jugoslovancem. »Dennik« ni scer tiste prenapete stranke, ki skokoma hoče vse doseči, ali — kar je mogoče in potreba v slovanski napredek, za to se krepko in moško poteguje, ker je pošten rodoljub. Zlasti pa nam je Slovincem »Dennik« tudi zato važen, ker se v njem mnogokrat mnenje razodeva visociga gospoda, kterimu smo Slovenci z vso zaupljivostjo udani. Dobro bi bilo tudi, da bi hotli v slovenskih zadevah in potrebah zvedeni pisatelji v »Videnskiga dennika« dopisovati, po-

bljani, ktero je kmetijska družba ustanovila. Iz tega popisa se je zvedilo, da se število učencov od leta do leta množi, katerih je letos že 22, razum tistih, ki so se oglasili, pa niso bili še vgodni spoznani, — scer pa se je tudi spoznalo, da zraven šolskiga nauka imajo pridni učenci v podkovijski šoli priložnosti dovelj, se v podkovstvu zdravih in bolnih kopit dobro izuriti, pa tudi ozdravljanja bolne živine v notranjih in vunanjih boleznih se vaditi.

Podkovanih je pa bilo v podkovijski šoli letos 687 konj, 18 oslov, 16 volov, skupej 691, med temi jih je bilo 284 z bolnimi kopiti. — Ozdravljenih v bolnišnici in zunaj bolnišnice je bilo 417 konj, 45 goved, 1 ovca, 1 koza, 7 prešičev, 62 psov, 1 opica; skupej 534.

Na to vižo spolnuje kmetijska družba svoj dobrotljivi namen, deželo z umnimi kovači preskerbeti, ki bojo znali zdrave kopita prav podkovati, da se ne pokvarijo v škodo gospodarjem, in napčne in bolne ozdravljati in tako kovati, kakor podkovijska umetnost ukaže, ne pa vaja siroviga rokodelstva, ktero celò nobeniga zapopadka nima o tem, kaj je kopito in kaj je pod rogam skritiga. V bolnišnici pa imajo učenci tudi lepo priložnost se umniga ozdravljanja vaditi, in to na bolni živini viditi, kar se jim v šoli razlaga, da bojo zamogli enkrat bolno živino pametno ozdravljati, ne pa po konjedersko, ki se nikdar niso učili boleznin prav spoznavati, če lih so že dosti živine „cajtali“ in veliko mernih oderli.

Ko je g. dr. Strupi razodel stan imenovane šole, je naznanil dr. Bleiweis g. deželniemu poglavarju, da se sliši, da se sèm ter tjà po deželi vkljub cesarski postavi delijo mojsterske pravice takim kovačem, ki se niso v nobeni šoli umniga in zdravniškiga podkovstva učili, in se tako tista dobrota, ktero druge dežele že dolgo vživajo po izučenih kovačih, pri nas ali iz nevednosti že v letu 1849 razglašene cesarske postave, ali iz družih skrivnih uzrokov zanemarja živinoposestnikom v škodo, in je prosil g. deželniga poglavarja za ponovilo imenovane postave, ki je mesca julija tega leta po ministrskim ukazu v veljavnost stopila. Gosp. deželni poglavar je obljubil postaviti pravico skazati in rekel tiste kraje mu na znanje dati, od katerih se je slišalo, da se je kaj taciga nepostavniga zgodilo. V pomenku te zadeve se je slišalo mnenje, da potreba to zanemarjenje postave včasih nanese. Ta vgovor se je s tem razjasnil, da ta postava nima veljave nazaj, to je, na tiste, ki so že mojstri, ampak le naprej od tega leta, ki hočejo sedaj mojstri postati; v tem zapopadku pa ne more nobene potrebe biti, zakaj kovačev je toliko na Krajskim (vsaka majhna vas ima eniga ali še celò dva), da jih je gotovo na pol preveč; živ dokaz tega pa je, ker so veči del revni ali celò berači. Če se bo pa potreba s tem skazovala, ako naprošeni kerčmarji potrebo kovača podpišejo, se te potrebe nikdar manjkalo ne bo, ker veči del kovačev da kerčmarjem kaj skupiti. Ne vsi, Bog obvari! pa vunder malo kovačev je, ki bi ne bili prijetli kerčmarjem, — zakaj bi po tem kerčmar sovražnik kovaču bil?

Gosp. dr. Strupi je poleg tega še neke druge napake omenil, ki je na Krajskim: namreč da, če je pri kakošni hiši nekda j kovaški mojster bil, se najemajo potem neizučeni kovači v to kovačnico napravico rajukiga. Tudi to ne smé prihodnjič več biti, ako najemnik ni izučen kovač, ker za najemnika velja ravno tista postava. Pol leta v šolo iti, ni za nobeniga podmojstra (ksela) nemogoča reč, in če je že s popolno kovaško ročnostjo v šolo prišel in je priden in ima dobro glavo, se bo o tem času

tudi umetniga in zdravniškiga podkovstva naučil. Ta postava velja že zdavnej v družih deželah, na Krajskim je še bolj nova — in ravno zavoljo tega in ker tudi marsikterim možem v gosposkih suknjah še ni tolike luči zasvetilo, da bi spoznali, da tudi živinsko truplo se ne da sirovo obravnavati in konjedersko ozdravljati, kakor človeško ne od konjederk, bo pri nas ta reč še nekoliko časa potrebovala, da jo bojo nevedni ljudje spoznali; vunder imamo upanje, da se bo tudi to zgodilo, ker je véra na moč copernic že zlo zginila, bo ravno tako tudi zginilo zaupanje na neizučene kovače in véra na konjederece.

Po tem je popisal g. dr. Strupi stan družbiniga verta na Poljanah, in povedal, da se je letos iz njega 7800 murbinih dreves po deželi dalo, skoraj polovica brez plačila manj premožnim. Med kmetijskimi podružnicami ste jih Metliška in Kamniška nar več vzele. Prihodnje leto se jih ne bo moglo toliko dati, ker se je posetev murbiniga sémena poslednje leta zlo pokvarila.

(Dalje sledi.)

Pogled v Černagoro.

(Dalje.)

Vladika posestvo znese okoli 40.000 fl., zraven tega dobiva vsako leto od Rusovskiga cara 30.000 fl. pod iménam povračila za zgubo cerkovnih dohodkov, ob ktere je Černagorska vlada v Dalmaciji o vojski Rusov zoper Francoze prišla. Verh tega dobiva vladika neki delež ribškiga lova v Skadarskim blatu (jezeru Skadarskim) in poleg tega še to, kar mu Černagorci prostovoljno od tega dajo, kar si v boju prilastijo.

Vladika rajniki je osnoval več šol, med katerimi je ena tudi v samostanu Cetinjskim, v kateri 25 učencov brez plačila stanovanje, živež in podučenje (v zgodovini sv. pisma, v branji in pisanji narodskiga jezika in v rajtanji) dobiva.

Na svoje stroške je vladika v Cetinji bukvo-tiskarnico napravil; iz nje izhaja od leta 1835 vsako leto Černagorski koledar, pod iménam „Gerlica“, ktero slavni Milakovic, minister vunanjih oprav in vodja bukvo-tiskarnice, vredeuje.

Iz vsiga se jasno vidi, kako iskreno in neutrudljivo si je rajniki vladika prizadeval svoj narod omikati, in da le prirojena sirovost tega ljudstva in upornost zoper vse nove naprave, kakor pri vsakim sirovim ljudstvu, je tega kriva, ako rajniki ni mogel svojih blagih namenov popolnoma doseči. Tako, na priliko, vse podučenje in kazni še niso mogle moritev kervne osvete zatreti; in ravno tako tudi niso bile v stanu, ropov odverniti, s kterimi Černagorci svoje sosede na Turškim in na Dalmatinskim nadležujejo.

Če je pa v Černagori veliko roparskiga ljudstva, se ne smé prezreti, da je Černagora tako nerodovitna zemlja, da jih včasih sila k temu priganja.

Polja je na skaloviti zemlji malo; kjer koli pa je mogoče njiv napraviti, jih tudi napravijo, sosebno v dolinah Njeguš in Černica imenovanih. Živinoreja jih večidel živi. Meso sušiti zna malokdo tako dobro, kot Černagorci; zato tudi suhiga koštrunoviga in kozjiga mesa (častradin) in suhih rib (skoranc) nar več prodajo. Delajo tudi posebno dober sir, s kterim v Primorje barantajo; tudi krompirja, česnja in čebulje dokaj prodajo. Med in bela moka je zlo obrajtana. Posebno veliko kupčijo imajo tudi z rume-nim barvarskim lesam rujevina imenovanim (Perrückenbaum, rhus cotinus).

Pri vsem tem si vunder Černagorci ne morejo vsiga pridelati, česar za živež potrebujejo, in v letu 1844 se je več družin iz Černagore v Serbio preselilo. Tudi na poklic Rusovskiga cara, ko je vojakov

zoper Čerkese potreboval, je zapustilo stotero in stotero Černagorcov svoje gore, in se je podalo v vojaško Rusovsko službo.

Zlo ste tedaj revšina in sila tega krivi, ako se še zmirej sliši od roparskiga življenja Černagorcov. (Konec sledi.)

Še nekaj od zamaknjenih.

Unidan smo brali v „Danici“ nekatere misli zastran zamaknjenih. Častiti g. pisatelj je z mirno kervjo to reč pretresel in prav svetoval, da „v taci prikazni ni prenašlo vsiga verjeti in za čudno spoznati“. Tudi naše mnenje je tako, zlasti, ker so skušnje poslednjih časov očitno kazale, da je za vsemi temi prikazni ali le boleznin bila brez goljufije, ali goljufija sama brez bolezni, ali boleznin in goljufija združene. Od kod te čudne bolezni izvirajo, ni težko spoznati, ako se pomisli, da le ženski spól v nekih posebno mladih letih je zapopaden v ti bolezni, bolj redko kakošna zlo občutljiva in kervi-polna vdova, — nikdar pa stara babica. Povest starih časov se ne prederzujemo razsojevati, ker nam gré le resnico naših časov zvediti. Ker nam pa častiti g. pisatelj v „Danici“ več zgodb pové, povémo tudi mi eno iz sodniškiga preiskovanja, in le tako natančno preiskovanje se nam edina prava pot zdí, resnico goljufije ločiti. Omenjena zgodba je pa bila tale:

Bilo je o pozni jeseni leta 1849, ko se je po spodnji Inovi dolini na Tiroljskim na enkrat hrup čudovite prikazni v Ebsu razširil. „Dve deklici“ — se je pripovedovalo — „ste po Božji milosti izvoljeni, strašno terpljenje našiga Izveličarja pregrešnemu ljudstvu zopet pred oči postaviti, da se k pokori podá“. In zares ste bile v Ebsu dve deklici, ena 11, druga 13 let stara, nad katerih martrami se je vse čudilo, in ko se je slišalo, da ju je zdravnik popred za božjast in želodčni kerč ozdravljaj pa ne ozdravil, so vražni ljudje berž verovati začeli, da to ni boleznin, ampak posebin čudež božji. Po več ur ste ležale deklici s sklenjenimi rokami in britkiga obličja, brez da bi se bile ganile, kakor zamaknjeni. Tudi kri ste potile in o petkih ob deveti uri ste umirale. Clo od daljnih krajev Bavarskiga so vreli ljudje, nekteri iz rado-vednosti, nekteri iz pobožnostik njima, — darov se starišem ni manjkalo, ki jim jih je pobožna množica darovala. Med tem se drug zdravnik, Kiederer po imenu, ozdravljanja imenovanih čudovitih zamaknjenih loti, ali kmalo se mu je pozdevati jelo, da za tem bo kaj družiga — kot čudež božji. Zdravnik razodene svoje dvombe g. kaplanu tistiga kraja, in ta musvetje, naj pokliče še zdravnika iz Kufsteina v posvêt. Ta zdravnik se podá velki teden (ko je že to zamaknjenstvo čez eno leto terpelo) k deklicama v Ebs, in ju je po tem večkrat obiskal. Tudi njemu se je pozdevati jelo, da bi utegnile deklici nekoliko bolne biti, terpljenje Kristusa pa, katero posnemate, je spoznal za golo hinavšino. Na to razsodbo zdravnikovo je ukazal kantonski poglavar v Kufsteinu deklici bolnišnici milostnih sester (barmherzigen Schwestern) izročiti, kamor ste se po sili tudi materi zamaknjenih podale. Višji gospéj te bolnišnice se je čudno zdelo, zakaj da mater ni preč spraviti, ker ste deklici brez nju v bolnišnici dobro shranjene. Ukazala jima je tedaj, naj greste domú. Ko odidete, je jelo zamaknjenstvo se kmalo bolj poredkama prikazovati in ni bilo tako redovno kakor poprej pričó mater. 25. aprila pa ste deklici gospodu fajmoštru Kufsteinskemu skesani obstale: „da nju terpljenje je bilo le hinavšina, ker ste jima materi tako ukazale in ju tega naučile“. Še tisti dan je bil konec dolgo

terpeče komedije, s katero so se ljudje sleparili, da so darove donášali, — deklici ste jele od dne do dne zdravši obraz dobivati, ker ste bile škodljiviga siljenja proste. Gosposka pa je zatožila materi sleparici, in 9. julija t. l. je bila očitna obravnavna zavolj te goljufije pri kolegialni sodii v Rattenbergu, ktera ju je na več mescov v keho obsodila.

In tako je bilo te sleparije, katero so zape-ljani vražni ljudje za čudež božji molili, konec.

Ta zgodba je nov dokaz, kako nevarno je, take in enake prikazke prenašlo za čudeže spoznati, preden po besedah sv. Pavla „ne poskusimo duhov: ali so zares iz Boga“.

Hvaležni smo otem pa tistim duhovnim gospodam, ki si prizadevajo v taci prikazni resnico odkriti in se ne bojé, jo svetu brez ovinkov na znanje dati.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Zagreba piše „Südsl. Zeit.“ da so cesar na-pravo zidaniga mosta čez Savo poleg Zagreba dovolili, in se bo to delo, berž ko bo moč, začelo.

Na Koroškim je podaril cesarjev adjutant general žl. Kellner 12050 fl, povodnjencam.

Iz Gorice na sv. Andreja dan. Ljube Novice! Ko prinesem svojim učencam slovenšine Vaše liste, ki popišejo mnoge nesreče po povodnjih v raznih krajih, jih podam za glasno predbranje nalaš takim fantinčem, ki so po primerleju bili ravno iz nekterih po povodnji poškodovanih krajev. Lahko si mislite, kako močno je brave in zavolj njih tudi poslušavce ganila nesreča, ki je zadela njih lastne znance, sosede in žlahto. Ko pa pride na versto popis nadloge prebivavcov na Ljublj. močirju, in kako je nek miloserčin mož v čolnu pripeljal kruha za razdeljenje med mraza in lakoti trepetajoče reveže, je marsiktero okó v solzah plavalo; in kdo popiše moje veselje, ko na svoje brez vsiga namen učence h kaki milošnji nagovarjati, izrečene besede: Fantinci, kako lahko bi tudi že marsikteri iz vas tem revežem saj k enimu takimu kosčiku kruha pripomogel, ko bi le tisti krajcer njim daroval, ki ga morde brez vse potrebe le za kake sladkarije zaverže in si s tem le zobé, želodec in zdravje kazí! — Kdo popiše moje veselje, ko na te besede zaslišim občin gro-movit oglas: „Dajmo tudi mi kaj za te uboge revčike, zložimo tudi mi kaj za njih pomoč!“ Na pohvalo tega tako častivniga sklepa zares tudi koj o sledečim pervim sosnidu k slovenšini vsak učenec kaj prinese — nar manj po 5 ali 6, pa tudi po 8, 10 in nekteri clo po 12, eden 13 in dva tudi po 15 krajcarjev, tako de nabéra od vsih 32 z mojim dodatkam znese teh 5 tû pridjanih goldinarjev. Namenili smo jih scer bili pervikrat omenjenim močircam; ker smo pa med naberanjem zvedili še večí nesrečo nam bližnejih Ložanov pri Cerkniškem jezeru, jih prosimo odrajtati tem, kadar se kaj obilniših darov za-nje tudi še od družih krajev nabere. Prosimo pa Vas, drage Novice, ta naš majhin dar, de ne bo mogel nihče naména natolcovati, brez vsiga podpisa v Vašim listu le s tem omeniti, de se v njem med družimi darovavci in darovavnimi zneski berejo: Učenci slovenšine na realni šoli v Gorici 5 gold. za Ložane pri Cerknici *).

Rodoljubski.

Iz Tersta beremo v Teržaškim časopisu, da je hvalevredna misel, ki jo je v ondašnjim listu g. dr. Klun sprožil, že vresničena, ker se je 3. t. m. odbor Krajncov osnoval, ki po izgledu Koroškiga odbora, nabira milodare za reveže po poslednjih nesrečah na Krajskim. Zbrali so se v ta blagi namen g. Ig-

*) Se je zgodilo v poslednjim listu, v katerim nismo več mogli pričujočiga dopisa natisniti, ker smo ga le malo ur pred natisam prejeli. Vred.

od dveh svinj 20 prasét, ki mu gotovo veliko več dobička donesó, kot ena krava.

Prešičoreje se zamore mali kmetič ravno tako s pridam poprijeti, kakor veliki kmetovavec, in dokler se ne bojo vsi kmetovavci prešičje reje poprijeli, da bote živine obilo, jo bojo vedno tisti dobro zadeli, ki se bojo ž njo pečali.

Če bi kmetje le enmalo rajtati znali in bi si natanjko prerajtali: koliko dobička jim žito verže, in bi ta dobiček s tem primerili, ki bi si ga naklonili, ko bi namesto žita se bolj na deteljo in drugo klajo obernili in po tem več živine redili, gotovo se bojo prepričali, da jim klajoreja in živinoreja veliko več dobička donesete, kakor žito.

S tem se pa ne reče, da naj bi se žitopopolnoma opustilo, ampak le to se svetje: naj bi kmetovavci svoje posestvo, če ga je le kolikanj kaj, na dvoje razdelili — polovico za žito, polovico za klajo.

Zdravilni svét za zimo.

Na prošnjo: naj bi zoper ozebljino rok ali nog v „Novicah“ kaj gotoviga svetovali, ker letos ljudje veliko po ozebljinah terpé, naznanimo, da je zoper to nadlogo mnogo zdravil. Meni se je po večkratnih skušnjah sledeče mazilo tudi takrat nar bolj poterdilo, ko so roke ali noge že ozebljine razpokane bile. Napravi se to mazilo takole: Kupi si štanovca (Steinöhl) 2 kvintelja, kafre (v štupo stèrte) tretji del kvintelja, in zmešaj to z 2 lotama prešičje masti dobro skupej v mazilo, katero dèni v piskerc s popirjem terdo zavezan, da kafa prehitro ne spuhí. Za tega voljo je tudi bolje, da si ne napraviš na enkrat veči mere tega mazila, in ga po potrebi raji vnovič narediš. Vzemi potem tega mazila toliko na enkrat, da si dobro pa rahlo vrišaš zjutraj in zvečer ozebljeno roko ali nogo, in če moreš, ozebljino potem povij s kosmato stranjo vate (Watta). O 3 dneh večidel začne ozebljina odjenjevati. Si hočeš pa v apoteki imenovano mazilo narediti dati, zapiši na listek popirja takole, R. Petrolei drach. duas, Camphor trit. scrup. unum, Unguent. cerei unc. unam. Misce in unguent. D. ad vitr. bene clausum. Sig. Ozebljinsko mazilo.

Apotekar se ti ne bo branil tega mazila tudi brez zdravnikoviga podpisa narediti, ker nima nič nevarniga v sebi.

Dr. Bl.

Velki zbor kmetijske družbe v Ljubljani.

(Dalje.)

Na versto so prišli potem predlogi in želje družbinih podružnic; pisma vsih so bile predbrane, njih dela v prid kmetijstvu podružnične okolice so bile z veseljem sprejete, in sklenjeno je bilo:

1) na predlog Kamniško-Smledniške podružnice: c. k. ministerstvo ostriši postave prositi za varstvo sadnih vertov — po željah tudi družih podružnic slavnemu ministerstvu prošnjo predložiti: naj bi tako dobro izdelana in že dolgo silno zaželjena poljska postava kmalo v djanje stopila, ktera tudi varstvo sadnih vertov obseže; — Burgarjeva sejavnica in primerno število Pircovih bukev „Krajnskiga vertnarja“ se bo podružnici podelilo; — iz popisa revniga stana Tuhinske doline gosp. fajm. L. Dolinarja se je zvedilo, da je gorák studenec na potoku unkraj kovačnice na travniku, iz kteriga bi se morebiti dale toplice napraviti, če bi natanjčnisi preiskanje izvira in stopnja toplote tega studenca to kazalo. Iz serca bi bilo želeti, da bi se ta gosp. fajmoštrov sprožek dalje gnal, ker bi — če bi se dale iz

studenca zdravilne toplice napraviti — bi to za celo okolico kaj koristno bilo, ker v prijetni kraj Kamniški že zdaj poleti mestnjani iz Ljubljane radi zahajajo, tolikanj več bi se jih zbiralo clo iz daljnih krajev, ako bi blizo tam toplice bile. Ker pa ta reč prav za prav ne sega v kmetijsko družbo, ampak v opravilstvo županijskih predstojnikov, bi bilo treba, da bi se ti možje te reči prav marljivo poprijeli, okrajni poglavar g. Pavič jim bo gotovo rad v vsim na roko šel: zvediti po preiskavi: ali bi se dale, toplice ondi napraviti ali ne. — Posnemanja vredne so skušnje g. Mihela Stare-ta, grajšaka v Mengšu, ki je njivo pol orala (joha) z nemško deteljo ali metelko posejal, in s to klajo 6 goved skozi celo leto v hlevu preredit in si tako vès gnoj prideržal, ki ga živina sicer po spašnikih trosi. Gosp. fajmošter Arko v Vodica h so naznanili, da so si nekteri pametni kmetje Vodiške fare jeseni, ko je slana ajdo smodila, na polji mnogoverstno šaro rano zjutraj sožgali in tako velik dim napravili, ajdo slane obvarovali, kar so že zdavnej mnoge skušnje tudi v družih deželah za dobro poterdile.

2) Podružnica v Planini, ki se hvalevredno poganja za varstvo gojzdov, ki sedanji čas tako silo terpé, da, če bo to pokončevanje le še malo časa naprej šlo, v ondašnjih krajih clo nič lesa ne bo, je predložila zboru nasvèt: naj bi družba prosila ministerstvo za vpe-ljanje postave, kakoršno imajo že na Tiroljskim, po kteri naj bi se določilo, katero lesno blago se smé v Terst na prodaj peljati. Čeravno je tak nagled (Controlle) le pomoč o sili, kakor je g. Ulrich rekel, in je po prepričanjí g. Galle-ta pred vsim željno pričakovane poravnave služnih pravic ali servitutov potreba, je bil vunder sklep enoglasin: da naj družba prošnjo Planinske podružnice pri slav. ministerstvu krepko podpira, poprej pa naj, po nasvetu dežel'niga g. poglavarja, v Tirolje popraša: kako se ondi ta reč osnova.

(Dalje sledi.)

Pogled v Černagoro.

(Konec.)

Černagorci živé prav družinsko kakor so živele ljudstva v starih časih patriarhov. Hišni oče — hospodar imenovan — je glava družine in vodnik vsih hišnih zadév. Starašina soseske je sodnik v vsih zadevah soseske, ki se bratstvo imenuje. Nar stareji mož eniga rodú (pleména) se imenuje glavár, in je vodnik vsih zadev tistiga pleména. Več plemen, ki so si v žlahti, si združeno izvoli kneza (knjaza), ki ima nar višji oblast čez vse družinske in notranje zadeve. Pravdne reči se razsodiijo v zborih hospodarov, starašin, glavárjev in knjazov. O posebno imenitnih rečéh pridejo tudi vladika za svét poprašat. Tudi o hudih potrebah ga prosijo za pomoč, in samostan v Cetinji je posojilnica, kjer to in orožje ali kakošno drugo reč zastavijo, da se jim za potrebo denar ali kaj družiga posodi. — Černagorci opravijo brez vojakov; zato prav za prav v Černagori ni nobene armade. Ob časih sile in nevarnosti se en del ali vsi bojni možje v brambo pokličejo. Bojujejo se, kakor jim nar boljše kaže. Tako imenovana mala vojska, v kteri tu in tam nad sovražnika planejo, jim je nar ljubši. Da bi bili kakor drugi vojaki redovnega vojskovanja vajeni, ne more biti, ker, kakor smo gori rekli, Černagorci nimajo stanovitnih vojakov. Navadno orožje je dolga Albanska puša, s katero zna Černagorec tako streljati, da mu ni para, poleg te ima samokres (pistola) in hanžar (nož, kratkimu meču enak). Vsa Černagora ima le 4 topove, kteri pa malokdaj pridejo v vojsko. Zapovedniki bojnih trum se imenujejo šerdari.

Na vsakim kraju, kjer jih zamorejo Turki napasti, je en šerdar postavljen, katerih skupej je 8.

Pokličejo se pa bojni možje v vojsko s tem, da tisti, ki zastavo (bandero) nosi in se bajraktar imenuje, zastavo na streho postavi. Ko Černagorci to znamnje zagledajo, se snidejo berž pri svoji zastavi, in bajraktarji jih peljejo k šerdaram, ki so, kakor smo rekli, zapovedniki posamskih armad. Hrabri junaki prejmejo po vojski zlato svetinjo, katero je rajni vladika *) napraviti dal.

Vladika je osnoval tudi množico brambovcov, katerih je 420, ki od vlade plačo dobivajo (vsakteri 120 dvajsetic na leto), katerih služba v tem obstoji, da po Černagorskih okrajnah nad tem čujejo, da se ukazi vladikovi spolnujejo; poberajo tudi davke itd. Zapovedniki teh brambovcov se imenujejo kapitani; 12 jih je, vsak dobiva po 300 dvajsetic letniga plačila.

Černagorci so staroverci, le v Kučki dolini je nekoliko katolčanov.

Jezik Černagorcov je jugoslavenski, ki se je v stari čistosti ohranil.

Černagorec je vès vnet in ponosen na zgodovino svoje domovine, ker zgodovina njegove domovine je tudi zgodovina junaštva njegovih očakov. Nobena kronika scer ne ohranjuje junaških del njegovih sprednikov, vunder te slavne dela vse živé v pesmih naroda, ktere nepozabljivo grejo od roda do roda.

Kakor sploh vsi slovanski narodi radi pojó, tako tudi Černagorci; njih viže so resnobne, tužne, žalostne, kar je sploh značaj slovanskiga petja. Kdor je slišal te pesmi o pokojni jasni noči v samotnih dolinah prepevati in odmevati jih od visocih pečin, nikdar ne pozabi, kaj je njegovo serce takrat čutilo!

Nar večí teržtvo za Černagorce je v Dalmatinskem mestu Kotar. Vsak torek, četrtek in vsako saboto pridejo Černagorci s svojih gorá tù sèm na somenj. Ženske smejo svobodno v mesto, moški pa le, ko so orožje od sebe djali.

Svojiga denarja Černagorci nimajo, povsod se vidi skoraj le avstrijski denar; zlati (cekini), tolarji (zlasti tolarji Marie Terezije), dvajsetice in drobiž. Tudi turške pare imajo.

Knjižerna novica.

Koj po novem letu bo izšel prvi svezek slovanskih narodnih pesem po nadpisom: „Cvètje slovanskega naroda“. Obsegel bo v prvem razdelku slovenske narodne pesme, ki še nikjer natisnjene niso in v drugem naj lepše narodne pesme vsih slovanskih rodov poslovenjene in zraven tudi v izvirnem jeziku. Trem ali štírem pesmam bodo tudi napevi pridjani. Cela knjižica bo obsegla okoli 100 strani. Kdor do novega léta naročnino pošle, dobí vsaki zvezek za 20 kr. sr. Kdor se na 10 svezkov naročí, dobí ednajsti poverh. Imena častitih naročnikov bodo vsakej knjižici pridjane. Serčno poprosim vse častite rodoljube, me v izdavanju po mogočosti podpirati, bodi si z obilnimi naročili ali s slavljskimi narodnimi pesmami za omenjeno knjižico. Ni dvomiti, da je to prvi pot, predrage Slovence z narodnim pesništvo Slavjanov, od kterega slavni nemški jezikoslovec J. Grimm pravi: „nad njega krasoto bi Europa ostermela“, s njih jezikom in pravopisom (s latinico in cirilico) soznani in si v jeziku čedalje bolj približati.

V Celovcu.

Anton Janežič.

Nov jugoslavenski časopis.

Pod nadzorstvom Matice ilirske bo izhajal prihodnje leto v ilirskim jeziku krasnoslovni (lepoznanski)

*) Prihodnje leto bomo prinesli v Novicah podobo (obraz) rajniga slavniga vladika.

**) Tudi Novice prejemale naročila.

Vred.

Vred.

časopis „Neven“, ki bo obsegel podučne članke o krasnoslovju in vsih lepih umetnostih, pripovedi, novele, pesme, življenjopise krasoslovnih pisateljev in umetnikov, potopise itd., kakor tudi važniši nepolitiške dnevne zgodbe. Izhajal bode v novim letu vsako nedeljo na celi poli v veliki osmini, ter bo veljal s poštnino vred 5 fl. na leto; predplačila se jemljejo tudi za polovino in četrto leta. Plačila se pošiljajo g. Naumu Mallinu, podpredsedniku gospodarskiga odbora Matice v Zagreb.

Ker se smé iz vsiga izversten lepoznanski časopis pričakovati, vsim jugoslovanskim krajem namenjen, in se mu po tem takim tudi iz Slovenskiga naročnikov manjkalo ne bode, radi prejemamo tudi mi naročnino na imenovani časopis, ako je komu bolj na roki, jo nam poslati.

Vredništvo.

Novičar iz slovanskih krajev.

V Gradcu se je začela nedeljska šola za keršence.

Iz Celjovca so šli poslanci na Dunaj, se cesarju zahvalit za milodare povodnjencam, in prosit za železnico. Légar (typhus) se zlo razširjuje po Celjovcu.

Iz Gorice. Prosimo, da v „Novicah“ natisnete sledeče slovó, katero smo poklonili hvaležni učenci v Gorici svojimu ljubljenu gospodu učeniku Jožefu Premru-tu o njegovim odhodu iz Gorice v Zagreb — v znamenje, kako učenci spoštujejo učenika, kterimu ljubezin do mile svoje matere živo v sercu klije.

Naj se učenost in imé, čast Tvoja, rojak, ne pozabi,
Dokler Tebi dragó v Krajni slovenstvo živi!

Dr. Prešern.

Ko solnce prot večeru umirajoče
Še gore daljne z žarki pozlatuje;
Tako Vas Učenik, predragi Oče,
Vaš zvest učenec danes pozdravljuje,
Vi greste dalječ Slave zvesti sin,
Pri nas ostal bo vedno Vaš spomin.

Ste bili Oče nam preljubeznjivi,
Prijazni vedno svetovavec mili;
Domačega jezika, Dobrotljivi,
Ste med nas ino gromno moč učili.
Branili ste nas pogubljenih zmot,
Kazali srečnega življenja pot.

Lepo zahval'mo Vas za vse dobrote,
Ki ste prijazno nam jih dodelili;
Prosimo Vas, de nas pušene srote
Ne boste v daljnem kraju pozabili;
Kjer slavi drage rožice cvetó,
Naj tudi Vam življenja pot brez terna bo.

Še zadnjič milo se na nas ozrite,
Na nas vselej zvest Vam učence;
Še enkrat nas v Bogu blagoslovite
Sinove Vaše, ljubljene Slovence. —
Oprosti tamkaj Vas vsih nadlog
V veselju živi dolgo časa večni Bog!
V Gorici 6. grudna 1851.

Xp. Iz Celja. Prvi pred porotno sodbo tega mesca je stal Adolf Seder, priseženi poštni odpravnik v Brežcah, obdolžen hudodelstva onezvestenja in prestopka goljufije, katerih se je s tem okričil, da je več na pošto danih denarnih pisem prideržal in se denarja polastil. 29. januarja t. l. je dal potni kramar Matia Schleimer pismo z 184 fl. na pošto; ker pa dolgo časa od prejemnika nobenega pisma ne dobí, da je denar prejel, naznani to sodí; preiskovanje je razodelo, da je tisto pismo z 184 fl. še le 28. marca t. l. iz pošte odpravljeno bilo, ko je pred ta dan tergovec Dell Cott pismo z 539 fl. na pošto dal v Weitenstein namenjeno. Pa tudi od tega pisma ne pride zagotovilo prejema. Pri preiskavi tega zadržka se je Seder s tem izgovoril, da mu je pismo po nesreči pogorelo; za tega voljo je pripravljen vso škodo poverniti, kar je tudi storil. Če je že izgovor sam po